

פְּתַחוּ אֶת הַשֵּׁעַר

מילים: קדיה מולודובסקי
עברית: פניה ברגשטיין
לחן: נחום נרדי

פְּתַחוּ אֶת הַשֵּׁעַר פְּתַחוּהוּ רָחֵב,
עֲבוֹר תַּעֲבֹר פֹּה שְׂרִשְׁרֵת זָהָב:

אָבֵא,

וְאִמָּא,

וְאֵת,

וְאָחוֹת,

וְחָתָן וְכֵלָה

בְּמִרְכָּבַת קָלָה.

פְּתַחוּ אֶת הַשֵּׁעַר פְּתַחוּהוּ רָחֵב,
עֲבוֹר תַּעֲבֹר פֹּה שְׂרִשְׁרֵת זָהָב:

סָבֵא,

וְסִבְתָּא,

וְדוֹד,

וְדוֹדָה,

וְנִקְדִים וְנִינִים

בְּמִרְכָּבַת פְּנִינִים.

פְּתַחוּ אֶת הַשֵּׁעַר פְּתַחוּהוּ רָחֵב,

עֲבוֹר תַּעֲבֹר פֹּה שְׂרִשְׁרֵת זָהָב:

אָגֵס,

וְתַפּוּחַ,

וְדָבַשׁ לְקִנּוּחַ

וְרִקִּיק אֶהְבֶּהב

עַל אֶלְחַת זָהָב.

פְּתַחוּ אֶת הַשֵּׁעַר, פְּתַחוּהוּ רָחֵב.

מיקה צובר
גן הפרדס א', קרית אונו

פְּתַחוּ אֶת הַשַּׁעַר

מילים: קדיה מולודובסקי
עברית: פניה ברגשטיין
לחן: נחום נרדי

Bm Bm⁷ E Bm

שֶׁךְ פִּה בַר-עַ - ת בּוֹר - עַ - חֵב - כַּ הוּ - חוּ - פֶּתַח עַר-שֵׁ - הָ אֶת חוּ - פֶּתַח

D A⁷ D F^{#m7} Bm F^{#m} F^{#m7}

- שֵׁ - חוֹת - אַ - נְ אַח - נְ מֵא - אַ - נְ קֵב - אַ - נְ רַת - שֵׁ -

Bm A⁷ D F^{#7} D.C. X2

לֵה - קַ בַּת - כַּ - לֵה - קַ - מֶרְ - כַּ - לֵה - נְ - תוּ -

לסיום Bm Bm/F[#] F^{#7} Bm

פֶּתַח עַר-שֵׁ - הָ אֶת חוּ - פֶּתַח חֵב - כַּ הוּ - חוּ - פֶּתַח

נועה ממן
גן הפרדס א', קרית אונו

קדיה מולודובסקי (1895-1975)

משוררת הילדים הגדולה בידיש. נולדה בפולין. בבגרותה חיה בארצות הברית. מולודובסקי למדה בקורסים לגננות עבריות של יחיאל הלפרין, ועבדה כגננת בוורשה ובאודסה. אחרי מלחמת העולם הראשונה לימדה בבית ספר יהודי בשכונת עוני בוורשה, שם כתבה שירים רבים לילדים, ובעקבותיהם התפרסמה. שירים אלה עוסקים בעולמם של ילדים יהודיים עניים בוורשה של שנות ה-30, כשצחוק ודמעה מתמזגים בהם. בשנת 1949 עלתה לארץ עם בעלה וחייתה כאן שלוש שנים.

נחום נרדי (1901-1977)

מגדולי דור הראשונים של הזמר העברי בארץ ישראל. עלה לארץ מרוסיה כפסנתרן-אמן בהיותו בן 22. ברבים משיריו הושפע מאוד מהאווירה המזרחית ומהצלילים שפגש בארץ, וכן משירת תימן, שבאה בעקבות שיתוף הפעולה הפורה עם הזמרת ברכה צפירה.

נרדי התפרסם בהופעותיו עם צפירה בארץ ובעולם. הצמד נרדי-צפירה היה מניצניו של השילוב העדתי על במות רבות בארץ בשנות ה-20 ובתחילת שנות ה-30 והשפיע על החיים המוזיקליים בתקופה זו.

נרדי היה אמן האלתור, ובדרך כלל לא רשם את עיבודיו. הוא הרבה להלחין שירי ילדים שאת חלקם הגדול כתב לז'אנר קיפניס, בהם: "שנה טובה", "מי יבנה בית", "אני פורים", "לביבות" ועוד. הוא הלחין גם מוזיקה אמנותית אך עיקר פרסומו וחשיבותו בשירים שהלחין.

על השיר

"פתחו את השער" הוא אחד השירים של מולודובסקי שתורגמו לעברית. הוא כלול בספר "פתחו את השער", שנתפס כאנדרטה לירית לזכר הילדים היהודיים שהושמדו בפולין. הספר ראה אור בישראל לאחר מלחמת העולם השנייה.

השיר כולל שלושה בתים, הפותחים בשתי שורות זהות מבחינת המילים ומבחינת המנגינה. שורות אלה הן השער הקבוע: "פתחו את השער, פתחוהו רחב, עבור תעבור פה שרשרת זהב". בשער הזה עוברת השושלת המשפחתית: בבית הראשון המשפחה המצומצמת, בבית השני המשפחה המורחבת ובבית השלישי מופיעים המטעמים להמתקת השושלת. המבנה מזכיר שרשרת המורכבת מחוליות (כל דמות כתובה בשורה נפרדת) והוא בעל אופי מצטבר. המילים מחוברות ב-ו' החיבור שמדגיש את הקשר בין החוליות שבשרשרת המשפחה.

אהלך הפזיון

- 1. נקרא** את השיר ונשוחח עם הילדים על ה"שער" הפותח כל בית; איזה מין שער זה?
לאן נכנסת "שרשרת הזהב"? מה היא שרשרת הזהב? מדוע היא יקרה כל כך? יש להתייחס לחשיבות הקשר הבין-דורי.
- 2. נאזין** לשיר ונשוחח על המשמעות של "שרשרת הזהב".
- 3. נאזין** שוב לשיר ונבחן מי הם בני המשפחה המופיעים בשרשרת.
- 4. נתייחס** למבנה השיר: פתיחת השער, ציון בני המשפחה העוברים בו, ציון סוג המרכבה (מרכבת קלה, מרכבת פנינים) והמטעמים המוזכרים בבית השלישי.
- 5. ניצור** מעגלים, ארבעה ילדים בכל מעגל. נחלק שְלִיש לכל מעגל. נאזין לשיר ונגנן בשליש: כל ילד בתורו ינגן עד נקודת המנוחה, עם תחילת משפט מוזיקלי חדש יעביר את השליש לילד היושב לצדו.
- 6. נחלק** את הגן לשתי קבוצות. קבוצה אחת תסתדר בזוגות ותיצור שערים במרחב. קבוצה שנייה תסתדר גם היא בזוגות ותעמוד בטור. נאזין לשיר, הילדים שבטור יעברו מתחת לשערים.

פזיון נוסף

- **נצייר** בכרטיסיות נפרדות את דמויות המשפחה ואת המאכלים המוזכרים בשיר.
- **נאזין** פעם נוספת לשיר ונניח את הכרטיסיות על פי סדר הופעתן בשיר.
- **נצייר** את השער ואת בני המשפחה העוברים בו.
- **נבקש** מהילדים להביא שירים "מבית אבא".
- **נבקש** מהילדים לספר על מאכלים אופייניים למשפחה שלהם.